

El lèxic del *Libre de caça* en el DCVB

Antoni Mas i Miralles (Alacant)

■ 1 Introducció¹

Durant l'edat mitjana es produeix una revolució des del punt de vista lingüístic: els tractats tècnics i científics, que fins aleshores eren camp privatiu per al llatí, comencen a conèixer altres llengües. Així les llengües anomenades “vernacles” desplacen la llengua de referència dels àmbits formals i inicien el procés d'expansió per tots els registres escrits. És, doncs, el procés que coneixem amb el nom de *vernacularització* (Cifuentes, 2006). I, en aquest context, els tractats de falconeria medievals en constitueixen un bon exemple. Actualment comptem amb un nombre ben destacat d'obres d'aquest gènere datades en l'edat mitjana. Aquests manuals tècnics tenien unes característiques especials pel que fa a la producció i als seus destinataris, ja que hem de tenir en compte que la falconeria era considerada una activitat social i un esport de reis i nobles.²

Com ja hem comentat, a partir del segle XIII–XV les llengües romàniques, entre altres, inicien el procés de substitució del llatí³ i, per tant, el català no serà una excepció en aquest escenari. Sabem que en terres de la corona catalanoaragonesa circulaven un nombre significatiu d'aquests exemplars elaborats com a traduccions o versions en català, alguns dels quals seran ben coneguts per la península i també pel continent durant aquest període.⁴

---

1 Aquest treball s'ha realitzat en el marc del projecte d'investigació *Edición crítica digital de textos hagiográficos de la literatura catalana de los siglos XV y XVI* (Ref. FFI2009-11594) del Ministeri de Ciència i Tecnologia.

2 Per a una introducció sobre els orígens de la falconeria vegeu Fradejas (2004, 19–24) i per a la falconeria a l'edat mitjana Van Abeele (1994). Per a un estat de la qüestió sobre els tractats de falconeria catalans conservats i sobre els que s'han editat fins ara, vegeu Fradejas (1993), Garcia Sempere (1999), Fradejas (2008), Cifuentes (2006), i l'espai web *sciència.cat* [<<http://www.sciencia.cat/biblioteca/catalegdobres.htm>>].

3 Tot i que, per la procedència del gènere, també comptem amb obres escrites en àrab.

4 Vegeu la repercussió i la influència de les obres de falconeria escrites en català en la introducció de Garcia / Mas / Arronis / Càmara (2013).

■ 2 El *Libre de caça*

En aquest context, el *Libre de caça* és un tractat català de falconeria dels més extensos i, possiblement, un dels més interessants d'aquest gènere. Es conserva en un testimoni únic, el còdex de la Biblioteca Històrica de la Universitat de València (ms. 505), que no recull cap altra obra, en bon estat de conservació i amb les cobertes i l'enquadernació originals, de manera que podem dir que ha arribat fins a nosaltres quasi intacte, amb l'excepció que hi manquen els tres fulls del principi i, a més, els fulls del final es troben esgarrats. Tot i que el manuscrit no porta ni data ni autor, tot fa pensar, per l'estudi codicològic, paleogràfic i lingüístic, que és una obra de finals del XV o dels primers anys del XVI a tot estirar. El contingut i l'estil homogeni suggereixen un sol autor, que en la compilació de textos anteriors reordena i hi afegeix informació nova. Com veurem, diferents aspectes indiquen que es tracta de la còpia d'un antígraf, que podria tenir el mateix format que aquest volum. El manuscrit conté, en quasi cent folis i en cent quaranta-un capítols, una detallada descripció de les atencions que necessitaven les aus de presa, amb continuades referències de tipus ornitològic, cinègic o higiènic, a més a més de la descripció dels símptomes i dels remeis mèdics que s'aplicaven a les diferents malalties.

D'altra banda, el valor lingüístic del *Libre de caça* està fora de tot dubte si tenim en compte diverses consideracions. En primer lloc, hem d'assenyalar que es tracta d'un text redactat probablement a finals del segle XV o a inicis del XVI, com ja hem esmentat, tot just quan el regne de València vivia la seua època d'esplendor literària i cultural. A més, cal tenir present que l'autor del manuscrit compila informació d'altres obres, d'altres èpoques i també de llengües diferents. Per això hem de subratllar que l'autor treballa, per una banda, amb textos d'estrats diacrònics anteriors, fet que provoca l'aparició d'arcaïsmes lingüístics, i, per una altra, amb textos redactats en altres llengües. Entre els manuals que serviran de font al nostre autor, tenim confirmat el *Libro de falcoaria* del portugués Pero Menino i el *Libro de la caza de las aves* del castellà Pero López de Ayala.⁵ Aquest mateix fet de posar en contacte llengües i realitats diacròniques diferents ens possibilita constatar-hi l'evolució de la llengua, en uns moments determinants per a la fixació lingüística del català, i del valencià en particular, i ens ajuda a conèixer les diferents solucions adoptades per la llengua a fi de cohesionar en un mateix text fragments d'èpoques i de llengües diferents.

---

5 La influència d'aquestes dues obres sobre el *Libre de caça* ja ha estat estudiat en García / Mas / Arronis / Càmaras (2013).

En segon lloc, cal ressaltar la temàtica del text. Si bé la majoria d'estudis lingüístics medievals es basen en textos literaris, administratius o judicials, pocs són encara els documents estudiats que escapen d'aquests àmbits d'ús. Per això, analitzar un document tècnic, com és un tractat de falconeria, no suposa només conèixer de primera mà un lèxic específic —en aquest cas de falconeria, medicina i botànica, principalment—, sinó també aprofundir en el coneixement de l'estil i el registre d'aquest tipus d'obres que tenien uns lectors potencials que formaven part d'una elit social molt determinada, com ja hem assenyalat, de reis i de nobles.

Finalment, cal remarcar que el lèxic específic de la falconeria abraça diversos camps semàntics. Hi trobem noms d'animals i de diferents espècies d'aus, termes referits a la seua anatomia, els utensilis que feien servir els seus curadors, les malalties (amb un ampli ventall de símptomes i diagnòstics) i els remeis que s'hi aplicaven. Aquests remeis incloïen, per un costat, un vast vocabulari botànic (a partir de les diferents herbes, fruits, arbres, etc.) i, per un altre, un vocabulari referit a una alimentació concreta, com una mena de “dieta”, a fi de tractar les diferents malalties. Sense oblidar tot el vocabulari dels instruments que la medicina d'aleshores posava a l'abast dels curadors d'aquests animals.

■ 3 Objectius

Arribats en aquest punt, volem ressaltar que el *Libre de caça* va formar part de l'inventari d'obres que forniren el cabal lèxic recollit pel *Diccionari Català-Valencià-Balear* (DCVB o *Diccionari*), també conegut pel nom dels seus autors, *Diccionari Alcover-Moll*. Cal tenir en compte que aquest tractat podia aportar un vocabulari específic amb què poder omplir els camps semàntics més relacionats amb la falconeria. Així, a l'inici del *Diccionari*, on es reproduïx tota la bibliografia consultada, en la pàgina xxxi trobem la referència [Anim. Caçar] *Libre d'animals de caçar*.⁶ Cal remarcar que dins d'aquest camp de la falconeria altres dos manuscrits (el *Llibre dels ocells de caça* i el *Libre del nodriment e de la cura dels ocells, los quals se pertanyen a caça*) es van buidar també per a la confecció d'aquest *Diccionari* (Querol, 2005).

---

6 Com a possible hipòtesi cal apuntar que, atès que el manuscrit es trobava a la Biblioteca Històrica de la Universitat de València, com ja hem apuntat més amunt, no és d'estranyar, doncs, que fos el mateix Manuel Sanchis Guarner, el col·laborador que s'afegí al grup redactor a partir de 1943, quan ja estava publicat el volum I i II, qui es va encarregar de llegir el manuscrit valencià i fer-ne les corresponents fitxes lèxiques.

En aquest treball ens proposem, en primer lloc, fer un inventari el més ampli possible del vocabulari del *Libre de Caça* que enregistrem al DCVB, a fi d'analitzar les veus que hi incorpora. Al mateix temps anotem el recull lèxic que va ser estudiat també per Joan Coromines, ja que alguns d'aquests mots apareixen al seu *Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana* (DECat), tot i que l'anàlisi d'aquestes veus la féu de manera indirecta, per mitjà de la consulta del DCVB. Finalment, també volem comprovar el tractament lexicogràfic que ha rebut aquesta recopilació en la normativa actual a partir del *Diccionari de la Llengua Catalana* (DIEC en la 2a edició).

En segon lloc, a partir d'aquest inventari lèxic pretenem fer la classificació següent:

- a) Veus que apareixen enregistrades al *Diccionari* només amb referències al *Libre* i, per tant, formen part del grup d'hàpax que aporta el nostre manuscrit.
- b) Mots polisèmics que a partir de la nostra obra serveixen per a ampliar el nombre d'accepcions. En aquest cas, les accepcions només tenen de referència els exemples del nostre text.
- c) Veus i accepcions en la definició de les quals trobem, al costat de la documentació d'altres obres, una referència també al nostre text.

■ 4 Anàlisi lèxica

En aquest punt, analitzem els mots que trobem al *Diccionari*, la majoria dels quals són també els que més interès lexicogràfic presenten. Hi incloem les veus tal com les enregistrem al *Libre*, en singular i en lletra negreta, indiquem la caracterització gramatical en cursiva, assenyallem la variant gràfica del mot que aporta el DCVB i la definició que en dona i, finalment, comprovem la situació d'aquest mot al DECat i també al DIEC. Si l'entrada presenta variacions, triem la més pròxima a la forma estàndard i posem entre parèntesi les altres variants. Les formes verbals les entrem per l'infinitiu. Quan aquesta forma verbal no apareix al document, la reconstruïm i li posem un asterisc.

acarerar *v tr* El DCVB recull *acarerar*, amb aquesta grafia antiga, com un hàpax i ens remet a *acarerrar*, que té el significat d'“anar davant”, ‘dirigir a un lloc’ o ‘acostumar, avesar’. Està acceptat pel DIEC amb el mateix significat. (18r-23).⁷

---

7 Remetem el lector a l'edició d'aquest manuscrit en Garcia / Mas / Arronis / Càmara

- afollar** *v tr* ‘Ferir una persona o animal inutilitzant-li algun membre’. Aquest mot apareix com a segona accepció al DCVB en companyia d’altres referències. També l’anotem al DIEC. (6v-21).
- alcàncer** *m* ‘Càncer, tumor maligne’. És un altre hàpax. Coromines en fa referència i parla de la variant arabitant de *mal de alcàncer*. (s.v. *cranc*). El DIEC només recull *càncer*. (53v-14).
- alcofollera** *f* ‘Vas per tenir-hi alcofoll’. Un altre hàpax que enregistrem al DCVB. També apareix al DIEC. (48v-21).
- alejar** *v intr* El DCVB recull aquest mot en la primera accepció amb el significat d’‘Agitar les ales’. El DIEC ens remet al mot *aletejar*. (94r).
- alesna** *f* ‘Eina que empren els sabaters’. El mot el trobem al DCVB com un hàpax més, i ens remet a *alena*. El DECat en justifica la variant més etimològica derivada d’ALISNA (s.v. *alena*). El DIEC només recull *alena*. Molt possiblement el copista català reproduïx la paraula que troba en el text castellà de López de Ayala (*Para que esté firme forada con una alesna muy delgada*, c. XLVI).⁸ (28r-24).
- alosna** *f* ‘Planta *Artemisia absinthium*’. Apareix al DCVB com un hàpax més. Coromines al DECat el relaciona amb el *donzell* (s.v. *alosa*). El DIEC no recull aquest mot. Trobem el mot *alosna* en el text portugués de P. Menino (*lavalbe con o dito vinbo e alosna*, p. 62)⁹ i també en el castellà de López de Ayala (*e toma otro día el alosna que es el asenxo amargo*, c. XXXII). (81v-22, 82v-13).
- apotronconat** *adj* El DCVB recull el mot *potronconat* com un adjectiu antic i amb una referència a aquesta obra, però no hi aporta el significat. És un hàpax més. En canvi, Coromines també esmenta *potronconat*, en referència a la nostra obra, i amb el sentit de ‘petit però ja no menut (animal)’ (s.v. *poltre*). El DIEC no el recull. (60r-28).
- armodàtil** *m* ‘Hermodàtil’. ‘Arrel d’una planta que s’emprava en farmàcia especialment com a purgant’. Entre els diversos fragments que recull el DCVB, el tercer fa referència al nostre *Libre*. No apareix al DIEC. (17r-8).
- avenar** *v tr* ‘Fer anar per una vena’. Aquest mot és un altre hàpax que trobem al DCVB. No apareix al DIEC. (45r-27).

(2013). Documentem cada mot amb el número de la pàgina, si és recto o verso, i, separat per un guionet, el número de la línia, sempre d’acord amb l’edició esmentada.

8 Indiquem el número del capítol a partir de l’edició de J. Fradejas en <<http://www.aic.uva.es/clasicos/ayala/ayala-texto.html>>.

9 Indiquem el número de la pàgina segons l’edició de Rodrigues (1931).

- aygua congelada** *f* ‘Malaltia dels falcons i altres aus carnisseres’. Aquesta cinquena accepció del mot *aygua* està documentada només en el nostre text. El DIEC no recull aquesta accepció. (42v-32, 42v-33, 43v-14, etc.).
- ayguanuz** *f* ‘Hidropesia’. El DCVB recull el mot com un hàpax més sense donar-ne cap definició. Al DIEC no hi apareix. (67v-6).
- bascós** *adj* ‘Inquiet’. Apareix al DCVB en la primera accepció del mot, en companyia d’altres referències. També el trobem al DIEC. (35r-6, 80v-22, 80v-26).
- blancor** *f* ‘Clapa blanca’. El DCVB introdueix aquest mot en la tercera accepció. El DIEC no el recull amb aquest significat. (48v-15, 48v-17).
- blancura** *f* ‘Blanquinós que es forma dins l’ull i dificulta la visió’. El DCVB documenta el mot amb aquest sentit, però el DIEC no el recull. (49r-2, 49r-3, 49v-30).
- brach** *f* ‘Postema, matèria supurada’. El DCVB utilitza aquesta obra per a documentar la segona accepció. El DIEC també recull aquest mot. (68v-14, 71v-8, 71v-27).
- burcalastorit** *m* ‘Pimpinella’. És un altre hàpax del DCVB. No el trobem al DIEC (49v-30).
- buruga** *f* El DCVB enregistra aquest mot del qual només proposa la possibilitat de referir-se a *berruga*. És un hàpax més. Amb aquesta forma, no el recull el DIEC. (57v-30).
- cagafferro** *m* ‘Escòria de carbó i metall cremat’. La primera accepció del mot al DCVB només recull la referència a la nostra obra. També l’enregistrem al DIEC. (36v-1, 41r-11).
- cagamussa** *f* El DCVB remet a *cagamuja* amb la definició ‘Planta de la família de les euforbiàcies: *Euphorbia lathyris*’. Entre altres referències que enregistrem al *Diccionari*, hi trobem el nostre text. A partir de la nostra obra, Coromines dona la definició de ‘purga molt enèrgica, variant de ricí’ (s.v. *cagar*). El DIEC recull la forma *cagamuja*. (7r-30, 7v-2, 14r-3, etc.).
- canyafistola** *f* ‘Canyafistula’. Nom d’una planta que enregistrem al DCVB com un hàpax més. També apareix al DIEC. (25r-3, 25v-5, 25v-7).
- capeller** *adj* ‘Avesat a dur capell’. Aquesta segona accepció es documenta només amb el nostre text. El DIEC no introdueix aquesta accepció. (7v-15, 7v-16, 9v-26).
- carnús** *m* ‘Carn dolenta adherida al cuiró d’un animal escorxat’. Aquesta segona accepció té com a única referència la nostra obra. Al DIEC apareix també com a segona accepció. (70r-11).

- cas** *m* 'Esquena de ganivet o d'una altra eina, o sia, la part oposada al tall'. Aquest significat apareix al DCVB en la primera accepció, mentre que al DIEC és la segona. (16r-20).
- cascament** *m* 'Debilitació produïda per contusió'. Entre les diverses referències, hi enregistrem també el nostre *Libre*. El DIEC també el recull. (20v-14, 26v-17, 26v-19, etc.).
- cateníz** *m* 'Espècie d'ungüent que usaven els cirurgians'. És un altre hàpax. No apareix al DIEC. (41r-2, 41r-3).
- clau** *m* 'Tumor que es forma en les garres de les aus rapaces'. El nostre text aporta aquesta cinquena accepció al DCVB, mentre que al DIEC és la segona. (37v-16, 39r-19, 39v-14, etc.).
- clusa** *f* Segurament es refereix a un lloc clos, tancat. El DCVB recull el mot amb dues referències al nostre text però no n'aporta el significat. El DIEC no recull aquesta accepció. (18r-9, 18r-13, 18r-15, etc.).
- cobertors** *m pl* 'Les plomes que cobreixen la cua dels ocells'. Aquesta tercera accepció que trobem al DCVB és possible gràcies al nostre text. El DIEC no la recull. (5v-25).
- collar** *f* 'Via o faixa de color diferent que tenen en el coll alguns ocells i altres animals'. El nostre text documenta la huitena accepció. El DIEC també la recull. (5v-13)
- coltell** *m* 'Cadascuna de les plomes més amples de l'ala d'una au'. Aquesta sisena accepció només està documentada amb la nostra obra. Aquesta accepció no apareix al DIEC. (5v-19, 5v-20, 5v-21).
- comiat** *m* 'La primera ploma de la punta de l'ala d'una au de caça'. Amb aquest significat, el mot esdevé un altre hàpax. Coromines a partir del nostre text explica la metàfora del mot: «sembla ser el mateix que *comiat* 'acció de fer adéu' per una imatge fantasista dels trobadors falconers, que compararien el moviment de les ales en aixecar el vol de l'ocell amb el de les mans d'un que se'n va» (s.v. *comiat*). El DIEC no recull aquesta accepció. (5v-17, 5v-19, 89v-4, etc.).
- consolda** *f* 'Planta de la família de les borraginàcies'. El nostre text, entre altres, documenta aquest mot al DCVB, també recollit al DIEC. (81r-26, 81r-28, 82r-15, etc.).
- copró** *m* 'Extremitat movable on estan les plomes de la coa'. El DCVB fa referència al nostre text entre altres. El DIEC remet a *rabada* que és la part equivalent en el cos humà. (21v-13, 29r-19, 77v-32).
- coral** *m* 'Ploma de les més petites d'un ocell'. Amb aquest significat, el DCVB recull un altre hàpax. Aquesta accepció no apareix al DIEC. (5v-21, 5v-23).

- costribar** *v tr* ‘Constipar, obstruir els conductes del cos’. És un altre hàpax del DCVB, mot que el DIEC tampoc reconeix. (80r-4).
- crestiri** *m* Mena de lavativa. El DCVB el documenta amb dos exemples, un del nostre text. El DIEC no el recull. (66v-22, 66v-30, 67r-30).
- curall** *m* ‘Piloteta de plomes fluïxes, de roba usada o de cotó, abeurada de substàncies medicinals’. Aquesta segona accepció del mot ve documentada sols amb dos exemples del nostre text. El DIEC no el reconeix. (12r-29, 23v-23, 23v-30, etc.).
- denejar** *v tr* ‘Netejar, purificar en general’. El DCVB i el DIEC recullen el mot. Al *Diccionari* apareix documentat amb la nostra obra. (50v-25, 52r-6, 55r-29, etc.).
- desensaginar** *v tr* ‘Desengreixar; fer perdre el greix o saïm’. Aquest és un altre hàpax que trobem al DCVB, mot que el DIEC no recull. (13r-25, 88v-15).
- desfeta** *f* ‘Queratitis, inflamació de la còrnea’. El *Diccionari* el recull com a cinquena accepció. El DIEC no inclou aquesta accepció. (48v-15, 48v-17, 48v-33, etc.).
- destempar** *v tr* ‘Destrempar’ ‘Dissoldre’. Al DCVB apareix com a segona accepció mentre que al DIEC no trobem el mot amb aquest sentit. (25v-5, 25v-8).
- desvinçar** *v tr* És un altre hàpax que el DCVB no defineix i que tampoc no trobem al DIEC. (10v-7).
- didalera** *f* ‘Didal de roba, goma, cuiró o altra matèria flexible, per a protegir un dit malalt’. El DCVB documenta el mot amb un fragment del nostre text. El DIEC no recull aquesta accepció. (42v-25).
- dompde** *adj* Es refereix a l’ocell domdat o domesticat. Aquest mot és un altre hàpax del DCVB que no recull el DIEC. (4v-15, 7v-13, 8r-7, etc.).
- durulló** *m* ‘Porció de pell més dura’. Al DCVB hi ha una referència del nostre text, mot que el DIEC no enregistra. (37r-15, 41v-23, 54r-7, etc.).
- empostemar** *v intr* ‘Apostemar’. Hàpax recollit pel DCVB i que no trobem tampoc al DIEC. (4v-15, 7v-13, 8r-7, etc.).
- encapellar** *v intr* ‘Posar als falcons de caça un cobricap que només els deixava al descobert el bec’. El DCVB recull una referència de la nostra obra. El DIEC enregistra el mot però amb un altre sentit ‘Enganxar un cap (en un pal, un norai, una bita, etc.), per mitjà d’una baga feta al seu extrem’. (7v-33).
- encontre** *m* ‘La part d’una ala adherida al pit de l’aucell, o la part de cama adherida al cos d’un animal’. Aquesta és la quarta accepció al DCVB,

entre les referències que hi trobem, la primera és la del nostre text, acció que el DIEC no recull. (26v-16).

encruellar* *v tr* ‘Encreuar’. El trobem al DCVB com un altre hàpax, però al DIEC tampoc no hi apareix. (40r-31, 40v-3, 40v-4, etc.).

enfastigar* *v tr* El DCVB ens remet a *fastiguejar* amb referències a tres obres, una de les quals és la nostra. Al DIEC no el tenim. (12v-6, 85v-7, 87v-12).

enfitar *v tr* ‘Atipar excessivament’. El nostre text documenta aquesta primera acció, recollida també pel DIEC. (35v-30, 36r-8, 51v-12, etc.).

ensanir. *v* ‘Fer sà; guarir’. El *Diccionari* recull una referència del nostre text en la primera acció, d’un mot inexistent al DIEC. (43v-32, 89v-15).

escatir *v tr* ‘Tallar una cosa sobrerà’. Aquesta primera acció del mot ve documentada, entre altres, en el nostre *Libre*. Coromines al DECAt esmenta que el nostre text i un inventari de 1410 «mostren que així es feia amb les puntes de les ales dels ocells captius, i amb les ungles i becs de presa, car no convenia que fossin massa llargues» (s.v. *escatir*). Apareix també al DIEC. (27v-18, 27v-20, 27v-29, etc.).

esllanguir *v tr* ‘Allanguir’. Apareix esmentat al DCVB en una de les referències. No apareix al DIEC. (88v-15).

esmenugar *v tr* ‘Desmenussar’. Un altre hàpax que no enregistrem al DIEC. (10v-18, 57v-2).

esmirla *f* ‘Falcó de casta petita’. El DCVB i el DIEC recullen el mot. (87r-29, 87r-33)

esmirilar *v tr* ‘Evacuar’. El DCVB documenta el mot en diverses obres i també en el nostre text. A partir d’aquesta referència, Coromines aporta la informació següent: «De la mateixa idea deu venir *esmirilar*, terme només aplicat als ocells de caça, en els 4 testimonis que en cita AlcM, s. XV, cf. “fa’ls mal e fa’ls massa esmirilar e aflaquexen” en els Animals de Caçar: es diria primer *un falcó esmirilat* volent dir ‘un falco tan migrat que sembla un esmirle’» (s.v. *esmerla*). El DIEC no recull el mot. (60r-25).

esplomissar *v tr* ‘Llevar les plomes o el plomissó’. Al DCVB hi ha una altra referència al nostre document. Sí que el recull el DIEC. (8v-29).

estantís *adj* ‘Que no és fresc; que comença a corrompre’s, a passar-se, a tornar dolent’. El DCVB documenta el mot, recollit igualment pel DIEC. (20v-33, 36r-1, 43r-2, etc.).

estopada *f* ‘Porció d’estopa usada per a aplicacions medicinals externes’. El DCVB documenta el mot amb la nostra obra. El DIEC també el recull però amb un altre sentit. (39r-3, 59v-23, 59v-30).

- esvenar** *v tr* ‘Tallar una vena’. És un altre dels hàpaxs que trobem al DCVB i que tampoc apareix al DIEC. (41v-3, 41v-4).
- fabaraç** (fabaraz) *m* ‘Planta renunculàcia de l’espècie *Delphinium staphisagria*’. La forma *fabarraç* que reproduceix el DCVB compta amb un exemple de la nostra obra. Cal assenyalar que al DECAt és la ‘grana del cap’, perquè s’usava per als polls. (s.v. *fabarràs*). En aquest cas també el copista reporta la forma del text castellà (*A las vezes acaesçe que dan los caçadores a sus aves más fabarraç de lo que cumple*, c. XVII). El DIEC només recull la forma *estafisàgria*. (34v-29, 34v-33, 44r-20, etc.).
- fordacho** *m* ‘Llangardaix’. El DCVB el documenta en la primera accepció amb un exemple del nostre text. Possiblement siga també la primera referència documental. En canvi, Coromines aporta ja alguna referència del segle XV i altres dues del XVI, una de les quals és del nostre text. (s.v. *llangardaix*). El DIEC remet a *llangardaix*. (23r-1, 48v-19).
- fetge** *m* Nom de planta. La tercera accepció està documentada únicament amb el nostre text. El DIEC recull l’accepció de *fetge de vaca*. (57r-16, 57r-31).
- filandre** *m* ‘Cuc paràsit de l’aparat digestiu de certs aucells’. El nostre text aporta la primera documentació del mot, que enregistrem també al DIEC. (76v-20, 76v-22, 76v-34, etc.).
- fixar** *v intr* ‘Abstenir-se; passar sense una cosa (sense usar-la, tenir-la, sofrir-la)’. El DCVB utilitza la nostra obra per a documentar la segona accepció. Està recollida també al DIEC. (84r-7).
- fluxell** *m* ‘Pelussa fina o plomissó dels ocells’. Entre altres referències, tenim també la de la nostra obra, recollit també pel DIEC. (6v-30, 42r-25, 81v-5, etc.).
- formiga** *f* ‘Podridura que es produeix a les potes dels animals de peu rodó i a les plomes dels ocells’. Aquesta és la quarta accepció, amb referència entre altres al nostre text. El DIEC no recull aquesta accepció. (29r-4, 29r-7, 29r-8).
- fortaldat** *f* ‘Fortalesa’. És un altre hàpax que enregistrem al *Diccionari* i que no recull el DIEC. (34v-32).
- gargamell** *m* ‘Gargamella’. Mot que documenta el DCVB amb el nostre text entre altres. A partir d’una referència que Coromines treu del DCVB, justifica la forma masculina usada en els parlars valencians i tortosins (s.v. *gargamella*). No recollit pel DIEC. (23r-8, 53r-8, 56v-8, etc.).
- garmoll** *m* ‘Granellada en la boca d’un ocell’. És un altre dels hàpaxs que no enregistrem al DIEC. El nostre text serveix a Coromines per pro-

- posar la relació entre *grumoll* i *gramoll*, a més de la possible contaminació del mot *granell* (s.v. *grum*). (52r-21, 52r-23, 52r-29, etc.).
- gentil** *adj* ‘Falcó o altra au de pura raça’. Aquesta accepció es basa en una referència del nostre text. El DIEC recull l’accepció del mot antic ‘De naixença noble’, que podem considerar equivalent. (35r-9, 44v-16).
- gingebre** *m* ‘Planta zingiberàcia de l’espècie *Zingiber officinale*, originària de l’Índia i cultivada per aprofitar el seu rizoma gros i olorós, emprat com a condiment’. El DCVB utilitza un fragment del nostre text per a documentar el mot. El DIEC també el recull. (29v-19, 31r-21, 31v-25).
- giripliga** (*giri-piga*) *f* ‘Sèver sucotrí’. El DCVB documenta la variant *giripliga* a partir de la nostra obra. El DIEC no recull aquest mot. (45v-8, 51v-18, 51v-19, etc.).
- git** *m* ‘Corretja que els caçadors fermaven a les cames de les aus de presa’. Entre les diverses referències que enregistrem en la quarta accepció, una és del nostre text. Aquesta accepció no la recull el DIEC. (22r-21, 22v-16, 22v-25, etc.).
- glasa** *f* ‘Goma de ginebre pulveritzada’. Apareix al DCVB com un altre hàpax i sense correspondència al DIEC. (45v-21).
- glotó** *adj* ‘Golafre’. El DCVB fa referència al *Libre*, i el DIEC ens remet a *golafre*. Per a documentar l’existència d’aquesta forma en època medieval, Coromines reporta els exemples de Lull i de la nostra obra. (s.v. *glot*). (42v-9).
- gormiz** (*gormici*, *gormís*, *gormiç*) *m* ‘Malaltia infecciosa dels falcons i altres ocells’. Un altre hàpax del DCVB d’un mot no enregistrat al DIEC. (53v-17, 53v-21, 53v-23, etc.).
- laz** *adj* ‘Cansat, fatigat’. El DCVB es basa en el nostre text per a documentar la variant ortogràfica *laz*. El DIEC no recull aquest mot antic. (61r-17).
- llealtea** *f* Sembla un tipus d’ungüent. El DCVB esmenta el mot ‘lleialtesa’ i dins d’aquest recull la variant formal *llealtea* a partir del nostre text. Al DIEC no el tenim. (36v-12, 38r-7).
- llentiscle** *m* ‘Planta anacardiàcia de l’espècie *Pistacia lentiscus*, i especialment el fruit que produeix’. El DCVB el documenta amb un fragment de la nostra obra. Apareix també al DIEC. (49r-12).
- llímpio** *adj cast* ‘Net’. Segons el DCVB es tracta clarament d’un castellanisme. L’únic exemple que reporta és de la nostra obra. Tot fa pensar que aquest castellanisme el copia de l’obra de Pero López de Ayala (*átalo todo en un paño limpio, e ponlo en una jarrilla pequeña, e finchela de agua e fazla fervir fasta que tome sabor de las especias*, c. XI), ja que en la nostra

- obra apareix: (e lligau-ho tot dins en un drap de lli llínpio ab un fil, e posau-ho dins la olleta e feu-la bé bollir al foch, 48r-26). El DIEC no el reconeix. (45v-32, 54r-8, 58v-6, etc.).
- llonga** *f* ‘Corretja amb què es fermaven els ocells de caça’. Entre les diferents referències de la cinquena accepció, una pertany al nostre text. El DIEC també el recull però en plural. (10v-32, 11r-10, 22r-21).
- llourar** *v tr* ‘Donar lloure als falcons’. Un altre hàpax recollit pel DCVB i no enregistrat al DIEC. (18v-25, 18v-28).
- llouner** *adj* ‘Que té esment al lloure’. És un hàpax més que no recull tampoc el DIEC. (15r-7, 15r-8, 15r-9)
- madrilla** *f* ‘Tipus de peix’. És un altre hàpax que en aquest cas sí recull el DIEC. (87r-29, 87r-33).
- maner** *adj* ‘Mansuet, domesticat’. El nostre text, entre altres, documenta la segona accepció del mot. El DIEC ens remet a *amanós*, que té un altre significat. (6r-2, 8r-7, 22r-13, etc.).
- manrubio** *m* ‘Malrubí’. Nom d’una planta que apareix al DCVB com un altre hàpax. El DIEC només reconeix *malrubí*. Segurament es tracta d’un altre castellanisme que copia a partir de l’obra de Pero López de Ayala. (91v-19).
- mantell, a** *m* ‘Disposició de les ales d’un ocell dirigides cap avall per malaltia’. El DCVB recull aquesta cinquena accepció a partir de la nostra obra, accepció que també trobem al DIEC. (11v-16).
- marchafallar** *v* ‘Martafallar’. És un altre hàpax que enregistrem al DCVB. En canvi, Coromines al DECat quan parla de ‘martafallar’ diu: «en el segon passatge, mal llegit per AlcM i arbitràriament interpretat com un inexistent *marxafallar*» (s.v. *martafallar*).¹⁰ No apareix al DIEC. (62r-23).
- margarita** *f* ‘Margarida’. ‘Flor de diferents plantes’. En aquesta primera accepció el DCVB recull, entre altres, una referència al nostre text. També apareix al DIEC. (76r-27).
- martafallar*** *v tr* ‘Esbocinar, reduir a pols o a partícules molt menudes’. El DCVB documenta el mot amb diverses obres, una és la nostra. El DECat en fa referència amb la nostra obra (s.v. *martafallar*). El DIEC no el recull. (16v-1, 63r-1).
- matèria** *f* ‘Pus, humor de la supuració’. El nostre text serveix al DCVB per a documentar aquesta accepció del mot, mentre que al DIEC l’accepció és *matèria purulenta*. (55r-3, 59r-6, 71v-2, etc.).

10 Cal assenyalar que en la nostra edició (Garcia / Mas / Arronis / Càmara, 2013) la transcripció del mot és *marchafallar* sense cap mena de dubte.

- mill gruer** *m* ‘Planta borraginàcia de l’espècie *Lithospermum officinale*, i també de la *Lithospermum purpureo-caeruleum*, de fulles lanceolades, flors blanques i grans petits, blancs, lluents i duríssims’. El DCVB utilitza el nostre text per a documentar el mot. El DIEC recull la variant de *mill gruà*. (66r-13).
- morceres** *f pl.* ‘Escorça de poncir’. Un altre hàpax que no apareix al DIEC. El DECat es refereix a *morcell* o *morsell*, i comenta que «sembla degut a un encreuament de PONCEM (poncir amb escorça >*gorceres?, potser amb influència de *moldre, molsa, molsir*)». (s.v. *morcell*). (30v-1, 34r-3).
- numia** (momia) *f* ‘Nom que es donava a la carn putrefacta i a la substància exudada dels cadàvers embalsamats, a les quals s’atribuïen propietats curatives’. El DCVB el documenta a partir del nostre text. Aquesta acceptió no apareix al DIEC. (62r-10).
- murtó** *f* ‘Baia de la murta’. Mot documentat amb un fragment del nostre text. Està recollit també al DIEC. (59r-12, 59v-15, 71r-8, etc.).
- narigal** *m* ‘Forat del nas’. El DCVB situa l’ús d’aquest mot a Elx i el documenta amb el nostre text; és, per tant, un altre hàpax. Coromines al DECat documenta aquest mot en la primera meitat del segle XVI, segons Escrig (1851), per tant, la referència del DCVB al nostre manuscrit és anterior. El DIEC no el recull. (45v-19).
- naxença** *f* ‘Erupció o congriament de carn d’origen morbós’. Apareix esmentat al DCVB com a segona acceptió. El DIEC no l’enregistra. (72r-7, 84v-3).
- nefa** *f* ‘Nas’. El DCVB recull aquest altre hàpax, que no apareix tampoc al DIEC. (68r-2, 68r-6, 76v-30, etc.).
- niench** *adj* ‘Del niu’. És un altre dels hàpaxs no recollit al DIEC. (4r-26, 5r-7, 20v-10, etc.).
- oli** *m* ‘Oli d’olives’. El DCVB també esmenta el nostre text. Per descomptat, el DIEC també el recull. (29v-2).
- oroval** *m* ‘Planta de l’espècie *Atrapa frutescens*’. El DCVB documenta aquest mot amb dos exemples, el primer dels quals forma part de la nostra obra. El DECat documenta també el mot a partir de la nostra obra (s.v. *orval*). El DIEC només es refereix a l’ocell *martinet ros*. (90r-29, 90r-32).
- overa** *f* ‘Ovaris’. El nostre text documenta la primera acceptió. Coromines esmenta la forma «ovar i owar [en el sentit de ‘fecundar la parella?】 en un passatge del nostre *Libre*. (s.v. *ou*). El DIEC recull *ouera*. (25v-25, 29v-21, 46v-23, etc.).

- pantax** *m* ‘Respiració fatigosa’. Entre les diverses referències del *Diccionari*, també es troba el nostre text. El DIEC no recull el mot. (68v-16, 68v-17, 68v-20, etc.).
- parar** *v tr* ‘Posar atenció, obrar atentament’. El DCVB anota aquesta accepció com un castellanisme que documenta amb el nostre text. El DIEC, però, recull el mot en l’accepció de ‘parar esment’. (44r-30).
- pàrpol** *m* ‘Pàrpella’. Segons el DCVB apareix a llocs com Ascó, Xàtiva i Palma. Però l’única referència que en dóna és de la nostra obra, per tant és un altre hàpax. El DIEC no reconeix el mot. (44r-26).
- pedra sanguina** *f* El DCVB recull ‘pedra sanguina o de sang’ gràcies també a la nostra obra. No apareix al DIEC. Molt probablement, el nostre text copia del castellà, ja que López d’Ayala escriu: «*toma ençienso e almástiga e sangre de e piedra sanguina, tanto uno como otros*» (c. XXVIII), fragment que és equivalent en el nostre *Libre* a: «preneu ensens e almàstech e sanch de dragó e pedra sanguina, e sia de aquestes coses tant de hu com de altre» (74r-10).
- pena** *f* Tipus de ploma. Amb aquest significat, el DCVB recull diferents referències, entre les quals també hi apareix el nostre *Libre*. No l’enregistra el DIEC. (4r-15, 4v-2, 4v-7, etc.).
- percha** *f* ‘Barra on es tenien els falcons i altres ocells de caça’. Per a documentar aquest sentit, el DCVB utilitza entre altres el nostre text. El DIEC el recull com el ‘Pal llarg i estret’. (7r-30, 7v-2, 14r-3, etc.).
- picador** *m* ‘Eina o instrument amb què es pica’. El nostre text serveix per a documentar la primera accepció, que no recull el DIEC. (10r-25).
- pijar** *v tr* ‘Pitjar’, ‘Exercir una pressió’. El nostre text ofereix un altre exemple d’aquesta accepció. El DIEC també el recull. (20v-1, 20v-7).
- píl·lora** *f* ‘Píndola’ ‘Medicament preparat en forma de bolleta’. En aquesta primera accepció trobem una altra referència al nostre text. El DIEC només recull *píndola*. (77r-21, 77r-24, 77r-30, etc.).
- pilma** *f* ‘Emplastre confortant’. El DCVB documenta aquest mot en diverses obres, i també en la nostra. El DIEC no el recull. (76r-2).
- pimpinella** *f* Nom de planta. Entre altres referències, el *Diccionari* recull també la del nostre text. Apareix al DIEC. (49v-29, 72v-31).
- plomada** *f* ‘Ploma o plomes que es donaven a menjar als ocells de caça’. En la primera accepció hi ha una referència al nostre text. Aquesta accepció no la recull el DIEC. (9v-5, 10r-3, 10r-4, etc.).
- plomatge** *m* ‘Conjunt de les plomes que cobreixen un ocell’. El DCVB documenta aquest mot amb un fragment del nostre text. El DIEC també el recull. (4r-1, 4r-14, 4r-19, etc.).

- podre** *m* ‘Podridura’. Entre altres, el nostre text documenta aquest mot recollit pel DCVB, mentre que no apareix al DIEC. (57v-29, 57v-30, 58r-6, etc.).
- porret** *m* ‘Tumor dur produït en les cames dels animals de peu rodó i dels ocells’. Hi enregistrem una altra referència al nostre text. El DIEC no el recull. (37v-16, 38r-10, 40r-1, etc.).
- postema** *f* ‘Pus, apostema’. També es documenta amb el nostre text, entre altres. Mot que no trobem al DIEC. (39v-16, 39v-17, 39v-19, etc.).
- potra** *f* ‘Hèrnia escrotal; tumor herniós’. El nostre text documenta aquesta primera accepció, que també recull el DIEC. (82v-21, 82v-25, 82v-27, etc.).
- proença** (provençal) *m* Una varietat de falcó. Una referència al nostre text documenta la tercera accepció, que no enregistra el DIEC. (12v-16, 16v-21).
- proïja** *f* ‘Picor intensa’. El DCVB també recull una referència al nostre text, mentre que al DIEC no hi apareix. (90r-1, 90r-4, 90r-11, etc.).
- rabassut** *adj* ‘Baix i gruixut; relativament més ample que alt’. El nostre text serveix per a documentar la primera aparició d’aquest mot, que també trobem al DIEC. (11v-10).
- ralea** *f* ‘Mena d’ocells a la qual una au de caça és especialment inclinada’. Segons el DCVB es tracta d’un castellanisme que només documenta amb el nostre text. Per tant, és un altre hàpax que no recull el DIEC. (17v-29, 18v-3)
- ram** *m* ‘Ésser de bona o mala arrel, tenir bon o mal principi’. El nostre text documenta l’accepció, no recollida pel DIEC. (51v-12, 78r-31).
- raor** *m* ‘Ploma petita que forma part de l’ala d’un ocell’. El DCVB documenta la quarta accepció amb el nostre text, no recollida tampoc al DIEC. (5v-16).
- rebordonir** *v tr* ‘Degenerar’. La segona accepció té una referència a la nostra obra. Aquesta accepció sí apareix al DIEC. (20v-23).
- remudar** *v tr* ‘Mudar; posar una persona o cosa en lloc d’una altra’. També hi trobem una referència al nostre text. El DIEC no el recull. (86v-27, 89v-17, 89v-18, etc.).
- reprenre** *v ref* ‘Acumular-se una substància dins una cavitat relativament petita’. El nostre text documenta la cinquena accepció, que no enregistra el DIEC. (58v-28).
- ronya** *f* ‘Brutícia, coses excrementícies o residuals’. Amb el nostre text el DCVB documenta la cinquena accepció, també recollida al DIEC. (71v-11).

- sabó francès** *m* Mot que compta amb una referència del nostre text. Aquest tipus de sabó no apareix al DIEC. (40r-8).
- saginet** *m* ‘Tros de greix que els falconers donaven al falcó quan aquest hi tornava després de caçar’. Aquesta primera accepció del mot només té la referència a la nostra obra. El DIEC no el recull. (14v-2, 14v-3, 14v-25, etc.).
- sang de drago** *f* És una mena de resina que s’extrau d’una planta anomenada *drago*. El DCVB recull aquesta tercera accepció a partir de la nostra obra. Al DIEC també hi apareix. (26v-21, 41v-32, 73r-21, etc.).
- sargatona** (zargatona) *f* ‘Planta del gènere *Plantago*’. És un altre hàpax. Possiblement el mot el copia de l’obra de López de Ayala (*e la peç e azargatona e la simente de la yerva menudilla que llaman suelda menor*, c. XXVIII). Coromines al DECat dona el nostre text com el primer que el documenta, ja que el segon el data el 1871(s.v. *saragatona*). El DIEC no el reconeix. (66r-5, 66v-8, 66v-11, etc.).
- soflimar** *v tr* ‘Socarrar’. Entre les diverses referències del mot, hi trobem també la del nostre text. No apareix al DIEC.(56r-3).
- tany** *m* Producte químic. Una de les referències del mot que enregistrem al DCVB pertany al nostre text. El DIEC no recull aquesta accepció. (36v-1, 36v-4, 36v-23, etc.).
- tartaresch** *adj* Possiblement un tipus de capell relacionat amb els tàrtars. Apareix al DCVB amb referència al nostre text entre altres. No l’enregistrem al DIEC. (40v-12, 50r-12, 74r-31, etc.).
- tetella** *f* ‘Mugró’. Aquest és un altre hàpax que recull el DCVB i que no enregistra el DIEC. (32v-13).
- torondo** *m* ‘Bony produït per un cop, sobretot al cap’. El DCVB utilitza la nostra obra per a ressenyar el mot com un hàpax més. El DIEC no el recull. El DECat el relaciona amb el mot del castellà antic *torondo*. (s.v. *toron*). A favor de la hipòtesi de Coromines podem afegir que el mot apareix en el mateix context en l’obra de López de Ayala (*dicho es e si vieres que por ençima d’esta fnchazón se levantan unos tolondros tan grades como garvanços*, c. XXVII). (37r-12).
- tròpich** *m* ‘Hidropesia’. La segona accepció es basa en una referència al nostre text. El DIEC no la recull. (80v-20, 80v-21).
- tudó** *m* Mena d’ocell, documentat al DCVB amb el nostre *Libre*, entre d’altres. Apareix al DIEC.(13r-15, 51v-3).
- turbít** *m* Nom de planta. Entre altres referències també hi enregistrem una del nostre text. El DIEC també el recull. (17r-9, 60v-15).

- tutia** *f* ‘Òxid de zinc que s’usava com a medicament’. Entre les diferents referències, hi enregistrem la del nostre text. Coromines també esmenta la referència que fa el DCVB per a documentar el mot (s.v. *tutia*). Al DIEC no hi apareix. (49r-5, 49r-8).
- ventana** *f* El DCVB recull aquest mot com a castellanisme equivalent a *finestra* i amb un exemple tret d’aquesta obra. Com en altres casos, aquest castellanisme es torna a repetir en el mateix context del text castellà (*teniéndole el pico [con la mano], fasta que lo lançe por las ventanas*, c. XI) i en el nostre text català (E, tantost que-l tingats com dit és, girau-lo cap avall e teniu-lo axí tro atant que li façats lançar de la dita mel per les ventanes). Òbviament, no apareix al DIEC. (11v-18, 44r-28, 45r-30).
- vinça** *f* ^eTel’. El DCVB recull en la primera accepció referències a la nostra obra, entre d’altres. El DIEC no recull aquesta accepció. (72v-2, 81r-22, 82r-12, etc.).
- voltoreny** *adj* ‘Propi del voltor’. Mot documentat amb un fragment del nostre text. No recollit al DIEC. (11v-34).
- vomitejar** *v intr* ‘Vomitar amb freqüència’. Un altre hàpax, en aquest cas mot recollit també pel DIEC. (25r-22).
- xeringa** *f* ‘Instrument que consisteix en un canó acabat en un canonet més prim, i dins el qual hi ha un èmbol que permet omplir-lo per aspiració i expel·lir després el líquid aspirat, sia per a donar crestiris, sia per a injeccions, per a omplir embotits’. El DCVB utilitza un fragment del nostre text per a documentar el mot. També el trobem al DIEC. (66v-23).
- xuplar** *v tr* ‘Xuclar’. Mot documentat al *Diccionari* però que no recull el DIEC. (46r-22, 46r-23, 47v-28, 47v-29).

■ 6 Conclusions

Després d’aquesta anàlisi lexicològica, constatem que el DCVB recull un destacable nombre de veus que provenen del *Libre*. Aquest inventari conté 151 mots documentats al *Diccionari* amb la referència [Anim. de Caça]. El DECat també va analitzar un total de 22 veus de forma indirecta a través, com ja hem esmentat, de la consulta al DCVB.¹¹ D’aquestes entrades lèxi-

11 Els mots que trobem al DECat són: *alcàncer*, *alesna*, *alosna*, *apotronconat*, *cagamussa*, *comiat*, *escatir*, *esmirlar*, *fabaraç*, *fardacho*, *gargamell*, *garmoll*, *glotó*, *marçafallar*, *martafallar*, *morceres*, *narigal*, *oroval*, *overa*, *sargatona*, *torondo* i *tutia*.

ques, només 48 estan recollides també al DIEC, per tant, 103 veus i accepcions no estan reconegudes pel diccionari normatiu.

D'acord amb la classificació proposada, tenim els següents tres grups:

- a) D'aquestes veus enregistrades, 40 hi apareixen com a hàpaxs, és a dir, el DCVB només té com a referència del mot els exemples de la nostra obra.¹² I d'aquests, només 6 els trobem també al DIEC. Entre aquestes entrades, cal anotar mots com *alesna*, *alosna*, *ayguanuz*, *catenís*, *gormiz*, *llímpio*, *manrubio*, *narigal*, *sargatona*, *ventana*, etc., que són clarament castellanismes i que òbviament no estan recollits al DIEC. Com ja hem assenyalat, els compiladors del DCVB desconeixien que aquest manuscrit copiava en bona part una obra castellana, fet que justifica l'aparició dels diferents manlleus o préstecs del castellà. Per això els autors del *Diccionari* saben molt bé que mots del lèxic comú com *llímpio*, *narigal* o *ventanes* són clarament castellanismes. En canvi, hi registrem un important grup de mots, de caire més tècnic que pertanyen a l'àmbit de la falconeria, que eren termes copiats del text de López de Ayala, però que no són tractats com a manlleus.
- b) En altres casos el vocabulari del nostre document serveix al DCVB per a augmentar el nombre d'accepcions. En total són 25 accepcions, 5 de les quals reconegudes pel DIEC.¹³ Un percentatge important d'aquests mots fan referència a tipus de plomes: *cobertors*, *collar*, *coltell*, *comiat* i *curall*.
- c) Finalment, el grup més nombrós consta de les 86 entrades que tenen entre altres una referència al nostre text.¹⁴ D'aquest total de mots, 36

12 Són els mots següents: *acarerar*, *alcàncer*, *alcofullera*, *alesna*, *alosna*, *apotronconat*, *avenar*, *ayguanuz*, *burcalastorit*, *canyafistola*, *catenís*, *costribar*, *desensaginar*, *desvinçar*, *dompde*, *empostemar*, *encrenellar*, *esmenegar*, *esvenar*, *fortaldat*, *garmoll*, *glasa*, *gormiz*, *llímpio*, *llourar*, *llouner*, *madrilla*, *manrubio*, *marçafallar*, *morçeres*, *narigal*, *nefa*, *niench*, *pàrpol*, *ralea*, *sargatona*, *tetella*, *torondo*, *ventana* i *vomitejar*.

13 Són els mots següents: *aygua congelada*, *alejar*, *blancor*, *cagaferro*, *capeller*, *carnús*, *clau*, *cobertors*, *collar*, *coltell*, *comiat*, *coral*, *curall*, *fetge*, *gentil*, *giripliga*, *llealtea*, *matèria*, *mill gruer*, *overa*, *pedra sangüina*, *picador*, *reprenere*, *saginet* i *voltoreny*.

14 Aquestes són les següents: *afollar*, *armodàtil*, *bascós*, *blancura*, *brach*, *cagamussa*, *cas*, *cascament*, *clusa*, *consolda*, *copró*, *crestiri*, *denejar*, *desencapellar*, *desfeta*, *destempar*, *didalera*, *durulló*, *encapellar*, *encontre*, *enfastigar*, *enfitar*, *ensanir*, *escatir*, *esllanguir*, *esmirla*, *esmirlar*, *esplomissar*, *estantís*, *estopada*, *fabaraç*, *fardacho*, *flixar*, *fluxell*, *filandre*, *formiga*, *gargamell*, *gingebre*, *git*, *glotó*, *laz*, *lenticle*, *llonga*, *maner*, *a mantell*, *margarita*, *marçafallar*, *monteri*, *múmia*, *murtó*, *nascença*, *olí*, *oroval*, *pan-tax*, *parar*, *pena*, *percha*, *pijar*, *pil-lora*, *pilma*, *pimpinella*, *plomada*, *plomatge*, *podre*, *porret*, *postema*, *potra*, *proença*, *proija*, *rabassut*, *ram*, *raor*, *rebordonir*, *remudar*, *ronya*, *sabó francès*, *sang de drago*, *sollimar*, *tany*, *tartaresch*, *tròpich*, *tudó*, *turbit*, *tutia*, *vinça* i *xeringa*.

estan també enregistrades al DIEC, ja que la majoria pertanyen al lèxic comú (*bascós, brac, cas, enfêtar, escatir, esmirla, filandre, llentiscle, margarita, murtó, oli, parar, picador, pimpinella, ronya, tudó, turbit, xeringa*, etc.). Els altres 49 mots o no tenen entrada al DIEC o l'accepció en qüestió no és la mateixa.

Finalment, hem de concloure que, atès el nombre d'ítems lèxics del *Libre de caça* que conté el DCVB –concretament 151, i pot ser que no hi figuren tots– amb la forma [Anim. Caçar], així també com l'ús que en va fer Coromines a partir de la consulta de 22 d'aquestes veus per al seu DECat, aquest manuscrit va esdevenir un text clau per a recopilar el lèxic específic d'aquest camp semàntic de la falconeria. Aquest recull lèxic ens ha possibilitat, a més, conèixer l'aportació d'un nombre important d'hàpaxs, a més de noves accepcions i de documentació d'altres mots, que fa aquest *Libre* al DCVB. ■

■ Bibliografia

- Archivo Iberoamericano de cetrería*, <<http://www.aic.uva.es>>.
- Cifuentes, Lluís (2006): *La ciència en català a l'Edat Mitjana i el Renaixement*, Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona (Col. Blaquerna; 3; 2002).
- Coromines, Joan (1976): *Entre dos llenguatges*, 3 vols., Barcelona: Curial.
- (1980–90): *Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana*, 9 vols., Barcelona: Curial.
- Delgado Montoro, Manuel (2006): *Edición crítica del «Libro de la caza de las aves» de Pero López de Ayala*, Madrid: Ediciones Calasancias.
- DCVB: Alcover, Antoni Maria / Moll, Francesc de B. (1930–1962): *Diccionari Català-Valencià-Balear*, 10 vols., Ciutat de Mallorca: Moll [<<http://dcbv.iec.cat>>].
- DIEC: *Diccionari de la Llengua Catalana de l'IEC* [<<http://DIEC.iec.cat/>>].
- DRAE: *Diccionario de la Lengua Española* [<<http://buscon.rae.es/drae>>].
- Fradejas Rueda, José Manuel (ed.) (1993): «¿Una versión catalana del *Libro de Falcoaria* de Pero Menino?», en: *Literatura Medieval: Actas do IV Congresso da Associação Hispânica de Literatura Medieval*, vol. III, Lisboa: Cosmos, 187–190.

- (2004): *El arte de cetrería de Federico II*, amb la col·laboració de Zacarías Prieto Hernández, Ciutat del Vaticà: Biblioteca Apostòlica Vaticana.
- (2008): *Tratados de cetrería catalanes (Siglo XIV)* (amb la col·laboració de Baudouin van den Abeele i Marinela Garcia Sempere), Madrid: Círculo de Bibliofilia Venatoria.
- Garcia Sempere, Marinela (2005): «El *Llibre dels ocells de caça*. Aproximació a un tractat de falconeria del segle XV», en: Alemany, Rafael / Martos, Josep Lluís / Manzanaro, Josep M. (eds.): *Actes del X Congrés Internacional de l'Associació Hispànica de Literatura Medieval*, vol. II, Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana (Symposia Philologica; 10), 777–791.
- / Mas, Antoni / Arronis, Carme / Càmara, Hèctor (2013): *El Libre de caça, un tractat medieval de falconeria*, Barcelona: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat (Biblioteca Sánchis Guarner).
- López de Ayala, Pero: *Libro de la caza de las aves*, <<http://www.aic.uva.es/clasicos/ayala/ayala-texto.html>> [14.06.2013].
- Martí Mestre, Joaquim (1994): *El Libre de Antiquitats de la sen de València*, Barcelona: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Querol San-Abdon, Jordi (ed.) (2004): *El Llibre de cetreria del vescomte de Rocafort: edició i estudi d'un tractat de falconeria escrit a la Corona d'Aragó*, Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona (treball de recerca del Programa d'Història de les Ciències).
- (2005): «Materiales para un diccionario histórico del catalán científico medieval: el vocabulario técnico del arte de la cetrería», en: Fradejas Rueda, José Manuel (ed.): *Los libros de caza*, Valladolid: Instituto de Estudios de Iberoamérica y Portugal, 137–146.
- Rodrigues Lapa, Manuel (ed.) (1931): *Livro de Falcoaria de Pero Menino*, publicado com introdução, notas e glossário por Rodrigues Lapa, Coimbra: Imprensa de Universidade / Junta de Educação Nacional / Centro de Estudos Filológicos.
- Scienca.cat*, <<http://www.scienca.cat/biblioteca/catalogdobres.htm>>.
- Van den Abeele, Baudouin (1994): *La Fauconnerie a Moyen Age : connaissance, affaitage et médecine des oiseaux de chasse d'après les traités latins*, París: Klincksieck.

- (2002): «*Le Libro de piaceri e doctrina de li ucelli* d'Aloisio Besalu et Giovanni Belbasso de Vigevano : un traité de fauconnerie encyclopédique du XVe siècle», en: Fradejas Rueda, José Manuel (ed.): *La caça en la Edad Media*, Tordesillas: Universidad de Valladolid / Instituto de Estudios de Iberoamérica y Portugal / Seminario de Filología Medieval, 229–246.
- Antoni Mas i Miralles, Universitat d'Alacant, Departament de Filologia Catalana / Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, Campus de Sant Vicent del Raspeig, Ap. 99, E-03080 Alacant, <antoni.mas@ua.es>.

Zusammenfassung: Das *Libre de caça* ist ein auf Katalanisch verfasstes Manuskript, das wohl aus dem Ende des 15. Jahrhunderts stammt. Es handelt sich um ein technisches Traktat über die Falkenjagd, das Informationen über Wildtierjagd, Vogelkunde und Medizin enthält, da die Falkner derartiges Fachwissen für die Pflege der Jagdvögel benötigten. In sprachlicher Hinsicht liefert dieses Handbuch eine umfangreiche Sammlung an lexikalischen Ausdrücken, die sich größtenteils auf das Wortfeld der Falknerei beziehen: Arten von Greifvögeln, Anatomie der Tiere, Botanik, Symptome von und Heilmittel für bestimmte Krankheiten etc. Die vorliegende Studie widmet sich dem lexikalischen Teilkorpus des *Libre de caça*, das im *Diccionari Català-Valencià-Balear* dokumentiert ist, da für dieses lexikographische Werk eine sorgfältige Auswertung des *Libre* vorgenommen wurde, und liefert einen Vorschlag zur Klassifizierung des untersuchten Wortmaterials in Einzelbelege (Hapax), neu dokumentierte Wörter und neue Wortbedeutungen. ■

Summary: The *Libre de caça* is a manuscript written in Catalan probably towards the end of the 15th century. This technical text compiles hunting, ornithological and medical information, as the falconers needed to have some special knowledge in order to care for the birds. From a linguistic point of view, this text provides a significant lexical corpus mainly related to the semantic field of falconry: types of birds, anatomy of the animals, botany, symptoms and remedies for some illnesses, etc. This article analyses a lexical sub-corpus from this *Libre de caça* which appears in the *Catalan-Valencian-Balearic Dictionary*, since for this work a comprehensive selection of this historic manual had been carried out, and we offer a proposal for a classification of the studied words into: *hapax legomena*, new denotations and newly documented entries. [Keywords: Lexicology; falconry; Medieval Catalan; Catalan-Valencian-Balearic Dictionary] ■